

Studenci z niepełnosprawnościami potrzebują traktowania na równi z innymi

Z dr. hab. Tomaszem Smiataczem – pełnomocnikiem ds. osób z niepełnosprawnością rozmawia redaktorka naczelna „Gazety GUMed” Małgorzata Omilian-Mucharska.

Ilu studentów z niepełnosprawnościami studiuje w naszej Uczelni?

Dysponujemy jedynie informacją o osobach z orzeczoną niepełnosprawnością, które złożyły wniosek o stypendium dla osób z niepełnosprawnością. Obecnie są to 74 osoby, spośród których 9 ma orzeczoną znaczny stopień niepełnosprawności. To stosunkowo nieduży odsetek, jednak musimy pamiętać, że studia na kierunkach medycznych wiążą się z uzyskiwaniem nie tylko wiedzy, ale także licznych umiejętności praktycznych, takich jak różnego rodzaju doświadczenia laboratoryjne, ocena wzrokowa EKG i obrazów radiologicznych, osłuchiwanie chorych, pomiar ciśnienia tętniczego, resuscytacja czy przyjęcie porodu. Dlatego osoby z wysokim stopniem niepełnosprawności chętniej wybierają studia polegające przede wszystkim na zdobywaniu wiedzy.

Jakiego rodzaju są to niepełnosprawności?

Dominują zaburzenia szeroko rozumianego narządu ruchu (21 osób), pojedyncze osoby zgłosiły zaburzenia mowy i choroby oczu. Aż u 44 studentów orzeczono inne niepełnosprawności.

Czy zgłaszane są do Pana przypadki dyskryminacji z powodu niepełnosprawności?

Tak, ale sporadycznie. Do tej pory otrzymaliśmy dwa takie zgłoszenia. Sytuacje wymagały rozmów z nauczycielami, którzy nie zdawali sobie sprawy, jak są odbierane ich opinie i żarty.

Z jakimi zadaniami wiąże się funkcja pełnomocnika ds. osób z niepełnosprawnością?

To przede wszystkim udzielanie pomocy niezbędnej studentom w toku studiów. Formalnie polega to na określeniu potrzeb konkretnego studenta związanych ze studiowaniem, likwidowaniu barier uniemożliwiających udział w życiu społeczności akademickiej, w tym barier architektonicznych, transportowych i w dostępie do zasobów informacyjnych, zapewnieniu przedmiotów lub usług podnoszących niezależ-

Dr hab. Tomasz Smiatacz | fot. Paweł Sudara/GUMed

ność studentów i doktorantów z niepełnosprawnością, a także dających samodzielność studiowania, rozwiązywaniu większych i mniejszych bieżących problemów z tym związanych, a także reprezentowaniu interesów studentów przed organami Uniwersytetu, społecznością akademicką i podmiotami zewnętrznymi. Ważnym aspektem tej pracy jest podejmowanie działań na rzecz przestrzegania praw i właściwego traktowania studentów i doktorantów z niepełnosprawnością, informowanie o dostępnych programach wsparcia, wydarzeniach kulturalnych, naukowych, spotkaniach i innych organizowanych dla nich imprezach. Jest również sporo pracy administracyjnej: przyjmowanie wniosków, pisanie raportów, zgłoszeń, sprawozdań, zamówień, rozliczeń, procedur etc.

W tym miejscu warto wskazać na główną zasadę działania pełnomocnika: pomagamy studentom osiągnąć wszystkie efekty uczenia się ujęte w programie studiów, jednak nie obniżamy kryteriów oceny ani progów zaliczeń. W ten sposób nasi absolwenci z niepełnosprawnością są ponad wszelką wątpliwość pełnoprawnymi medykami zdolnymi do podjęcia pracy zawodowej na równi z kolegami.

Jakie problemy napotykają w Uczelni osoby z niepełnosprawnością?

Zacznijmy od infrastruktury, czyli przysłowiowych trzech schodków, które dla wielu stanowią istotną przeszkodę. W tym zakresie staramy się konsekwentnie, w ramach bieżących remontów i nowych inwestycji, likwidować te bariery. Jednak nie

wszędzie jest to możliwe – w budynku rektoratu z przyczyn historycznych i architektonicznych nie wolno nam zamontować windy umożliwiającej osobom z niepełnosprawnością dostęp do biura rzecznika. Dlatego jeśli sytuacja tego wymaga, to my przychodzimy na spotkanie ze studentem do jednego z pomieszczeń biurowych w budynku AGN, który jest w pełni dostosowany i dysponuje windą. Chcę bardzo pochwalić studentów GUMed, którzy mocno wspierają swoich kolegów z niepełnosprawnością w pokonywaniu barier architektonicznych – ich kreatywność, empatia i zasoby sił są niespożyte.

Kolejnym problemem jest brak u części członków społeczności akademickiej GUMed wycucia i znajomości *savoir vivre*'u w stosunku do osób z niepełnosprawnościami. Niepełnosprawność to kategoria administracyjna, jednak w wymiarze osobistym oznacza często zawieszenie na studencie etykiety wartościującej go negatywnie, jako osobę gorszą, mniej przydatną. Część studentów odczuwa to bardzo boleśnie. W życiu skupiają się na radzeniu sobie z niepełnosprawnością i poczuciem braku wartości, borykają się z własną odmiennością i zależnością od innych, a jednocześnie nie chcą być tak postrzegani, nie chcą wyróżniać się negatywnie, potrzebują traktowania na równi z innymi studentami. Już same słowa „niepełnosprawność” czy „inwalida” są bolesne. W takiej sytuacji emocjonalnej niewinny żart lub z pozoru obojętny komentarz mogą zadziałać bardzo traumatycznie. Nawet jeśli intencja żartującego jest życzliwa, studentowi z niepełnosprawnością nierzadko może być później potrzebna pomoc psychologiczna. Warto zatem zwracać uwagę na język,

jakim się komunikujemy, i zamiast używać słów, o których wspomniałem, mówić o osobach z niepełnosprawnością, a samą „niepełnosprawność” zastępować określeniem „poziom sprawności”.

Delikatną sprawą jest również przyznawanie prawa wykonywania zawodu naszym absolwentom z niepełnosprawnością – na tym przecież polega sens studiowania na kierunkach medycznych i również dlatego nie obniżamy merytorycznych kryteriów osiągnięcia efektów uczenia się.

Jak Uczelnia stara się rozwiązywać problemy i jak wspiera osoby z niepełnosprawnościami?

Zacznijmy od narzędzi informacyjnych i administracyjnych. Na stronie internetowej mamy zakładkę, w której zamieszczane są najważniejsze informacje dla studentów i doktorantów z niepełnosprawnościami. Powstał też regulamin przyznawania stypendium dla osób z niepełnosprawnością. Poza tym obowiązuje regulamin wydatkowania środków z ministerialnej dotacji podmiotowej, przeznaczony na działania związane z zapewnieniem osobom z niepełnosprawnością warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia i prowadzenia działalności naukowej na naszej Uczelni. Mamy też regulaminy ubiegania się o wsparcie w postaci pomocy asystenta dydaktycznego (w praktyce to wspierający kolega student), dodatkowych godzin zajęć z lektoratu języka obcego i zakupów przez GUMed specjalistycznego sprzętu lub oprogramowania wspierającego proces kształcenia. Brzmi to bardzo formalnie, proszę jednak pamiętać, że są to dokumenty określające zasady

The image shows a screenshot of the GUMed website. At the top, there is a dark blue header with the GUMed logo and the text 'GDAŃSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY'. Below the header is a navigation menu with links: 'Przetargi', 'Eduroam', 'eDziekanat', 'Extranet', 'Poczta', 'Biblioteki'. A secondary menu includes: 'UCZELNIA WYDZIAŁY', 'KANDYDACI', 'STUDENCI', 'DOKTORANCI', 'ABSOLWENCI', 'NAUKA I INNOWACJE', 'ROZWÓJ I WSPÓŁPRACA', 'DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZA'. The main content area features a banner with the title 'Studenci z niepełnosprawnościami w GUMed' and an illustration of diverse people, including one person in a wheelchair. Below the banner is a navigation bar with links: 'Start', 'Studenci z niepełnosprawnościami...', 'Akty prawne', 'Kontakt', 'Rekrutacja', 'Ogłoszenia', 'Pomoc psychologiczna', 'Przydatne linki'. At the bottom, there is a section titled 'Do zadań Pełnomocnika ds. Osób z Niepełnosprawnością należy w szczególności:' followed by a list item: '1. reprezentowanie interesów studentów i doktorantów z niepełnosprawnością przed organami Uniwersytetu, społecznością akademicką i podmiotami zewnętrznymi;'. To the right of this text is a blue icon of a person in a wheelchair.

niepełnosprawni.gumed.edu.pl/disabilitysupport.mug.edu.pl

wzajemnych relacji pomiędzy osobami z niepełnosprawnością a GUMed. Zapewniamy również wsparcie psychologiczne, pozyskujemy sprzęt, taki jak np. pętle indukcyjne, dostosowujemy infrastrukturę i stronę internetową GUMed do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Planowane są również szkolenia dla kadry dydaktycznej i administracji w zakresie uwrażliwienia na potrzeby osób z niepełnosprawnościami, a w ramach Związku Uczelni Fahrenheita korzystamy z możliwości wzajemnego wypożyczania sobie sprzętu rehabilitacyjnego, przeprowadzania szkoleń, współpracy i dzielenia się doświadczeniami.

Czy GUMed otrzymuje dotację podmiotową od państwa?

Tak, zależy ona od liczby studentów deklarujących niepełnosprawność, dlatego jest stosunkowo skromna.

Jakiej wysokości są stypendia dla studentów i doktorantów z niepełnosprawnością?

Ich wysokość jest uzależniona od stopnia niepełnosprawności i wynosi od 350 zł dla studentów z lekkim stopniem niepełnosprawności do 650 zł dla studentów ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Czy istnieje wewnętrzny regulamin określający kryteria kwalifikacji do pomocy materialnej?

Tak, odbywa się to w ramach regulaminu świadczeń dla studentów GUMed. Wniosek o przyznanie takiego stypen-

dium (będący załącznikiem nr 2 do regulaminu wprowadzonego zarządzeniem Rektora GUMed nr 64/2022 z dnia 22 września 2022 r.) składa sam student, załączając dodatkowo inne dokumenty, np. poświadczające orzeczenie stopnia niepełnosprawności.

Jakie refleksje towarzyszą Panu w wyniku kontaktów ze studentami z niepełnosprawnościami?

Nasi studenci z niepełnosprawnościami są wyjątkowi, gdyż mają w sobie umiejętność słuchania, wrażliwość, a ponadto zetknęli się z tymi sferami ludzkiego życia, z których istnienia możemy nawet nie zdawać sobie sprawy. Borykają się z brakiem samodzielności, a z drugiej strony często są wybitni w innych dziedzinach. Czasem patrzę na kwestię niepełnosprawności w inny sposób i zastanawiam się, czym jest „pełnosprawność” oraz czy jest ona w ogóle możliwa do osiągnięcia. Każdy z nas odczuwa jakieś drobne ułomności i bywa zależny od pomocy innych, co nie jest przyjemne. Osobiście bardzo boleśnie odczuwam upływ czasu, postępującą utratę własnej (nigdy nie wybitnej) sprawności fizycznej i intelektualnej, obawiam się braku samodzielności w codziennych czynnościach życiowych. Każdy z nas jest odmienny, a jednak wszyscy wcześniej lub później zderzymy się z własnymi ograniczeniami i będziemy potrzebować zewnętrznego wsparcia. I może to raczej my potrzebujemy przygotowania psychologicznego na moment zderzenia się z brakiem pełnosprawności. Nie mam na myśli akceptacji, pogodzenia z losem, lecz nabycie umiejętności dostrzegania wielkiej różnorodności miar oceniających wartość człowieka i jego życia. ■

Krzysiu przyjdzie po wyniczek, czyli jak (nie) mówić o niepełnosprawności

JOANNA MATUSZEWSKA
Dziennikarka medyczna,
rehamanagerka i specjalistka
ds. kompleksowej rehabilitacji
w Centrum Chorób Piersi UCK,
dydaktyk w Zakładzie Badań
nad Jakością Życia

Nikt z nas nie chce dyskryminować osób z niepełnosprawnościami (OzN). Z czego zatem wynikają gafy, nieprawidłowe zachowania, nieodpowiednia retoryka? Powodów może być wiele, ale często są nimi brak wiedzy i doświadczenia. Co bowiem

o funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnościami wie przeciętny sprawny człowiek? Często nawet nie zna osobiście żadnej osoby z niepełnosprawnością. Zazwyczaj nasza wiedza jest powierzchowna, taka nieco telewizyjna. Wiemy to, co pokazują media, a w nich mamy albo bohaterów i zdobywców, albo osoby niezdolne do samodzielności. Jedni chwalać się kolejnym szczytem, który zdobyli mimo swoich fizycznych lub intelektualnych ograniczeń, drudzy to osoby nieradzące sobie, proszące o pomoc albo skarżące się na „system”. Ten podział jest niepełny i niezgodny z rzeczywistością. Wśród OzN są też tacy, którzy pracują, mają rodziny, dzieci i problemy podobne do osób pełnosprawnych. Nie zawsze ich dysfunkcje są widoczne. Jest jednak coś, czego doświadczają przez większość